

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Letni posvet o izobraževanju odraslih 2019

19. in 20. november, Grand hotel Bernardin, Portorož

<https://web.acs.si/lp2019>

IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO JAVNOVELJAVNIH IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV ZA ODRASLE

(PREDLOG)

PREDSTAVITEV NA LPIO, PORTOROŽ, 20.11.2019

Letni posvet koordinira:

mag. Estera Možina, dr. Tanja. Možina in
Natalija Žalec, MaEd(UK)
Andragoški center Slovenije

Besedilo Izhodišč ...

- Nastajalo slabo leto dni od junija 2018 do marca 2019.
- Pripravljeno s premislekom za tiste, ki bodo javnoveljavne programe za odrasle (krajše JVPO), ki ne dajejo javno veljavne izobrazbe pripravljali in za tiste, ki bodo programe sprejemali.
- Okvir za izhodišča določa novi ZOI-1 iz 2018, kljub temu smo v izhodišča, ki bi jim želeli ohraniti temelje in jih imenovati strokovna, vnesli novosti in spoznanja stroke na področju izobraževanja odraslih.
- S sprejetjem teh izhodišč prenehajo veljati določila v izhodiščih, nastalih v okviru kurikularne prenove leta 1998 (20 let), ki se nanašajo na javno veljavne programe.

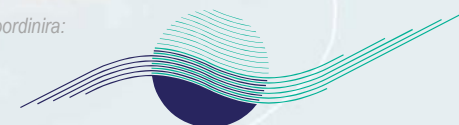
Vsebina

- Uvod
- Podlage in proces priprave Izhodišč za JV programe
- Viri in strateške podlage za pripravo izhodišč
- Nekateri značilnosti Izhodišč

Uvod

Letni posvet o izobraževanju odraslih 2019
<https://web.acs.si/lp2019>

Letni posvet koordinira:

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

ZAKON O IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH (ZIO-1)

ZIO-1 vključuje tri vrste izobraževalnih
programov za odrasle

1

JAVNOVELJAVNI IZOBRAŽEVALNI PROGRAM **OSNOVNE ŠOLE ZA
ODRASLE**

2

JAVNOVELJAVNE IZOBRAŽEVALNE PROGRAME ZA ODRASLE, PO
KATERIH SE NE PRIDOBI JAVNOVELJAVNA IZOBRAZBA

3

NEFORMALNE IZOBRAŽEVALNE PROGRAME ZA ODRASLE

Pomemben del prizadevanj
za uresničevanje javnega
interesa Republike Slovenije
na področjih:

ZVIŠEVANJE RAVNI
PISMENOSTI IN
TEMELJNIH ZMOŽNOSTI

IZBOLJŠEVANJE
SPLOŠNE
IZOBRAŽENOSTI
PREBIVALSTVA

JAVNOVELJAVNI
IZOBRAŽEVALNI
PROGRAMI ZA
ODRASLE

- vitalen del vzgojno-izobraževalnega sistema
- zagotavljajo učne izide, ki so skladni z opisniki ravni SOK
- skupaj z drugimi deli uresničuje koncept vseživljenjskega učenja

- država z nekaterimi pogoji vzpostavi **standard kakovosti** teh programov.

- prostorski, kadrovski pogoji idr.
- javna listina s prilogo – **OPIS PRIDOBLENIH ZNANJ IN SPRETNOSTI**

- CILJNE SKUPINE
- nižje izobraženi
 - vse prebivalstvo Slovenije

- dopolnjujejo javnoveljavne programe za pridobitev izobrazbe
- udeležencem omogočajo, da se vanje lažje vključijo
- spodbujajo nižje izobražene in druge ranljive skupine odraslih k izobraževanju in učenju

VRSTE JAVNOVELJAVNIH PROGRAMOV ZA ODRASLE PO ZIO-1

PROGRAMI ZA
PRIDOBIVANJE IN
ZVIŠEVANJE RAVNI
PISMENOSTI IN
TEMELJNIH ZMOŽNOSTI

URAVNOTEŽENOST

PROGRAMI ZA
IZBOLJŠANJE
SPLOŠNE
IZOBRAŽENOSTI

Kako lahko z javnoveljavnimi programi za odrasle, ki ne dajejo javnoveljavne izobrazbe, prispevamo k udejanjanju vloge, ki jo imamo izobraževalci odraslih v skupnosti?

Premislek o družbeni vlogi in humanističnih temeljih izobraževanja odraslih

HUMANISTIČNI (IDENTITETNI) TEMELJI IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

I. Odpravljanje družbene

Programi pismenosti in temeljnih zmožnosti

- ne samo izobrazba tudi temeljne/življenjske spretnosti so pozicijska dobrina.
- pravičnost, poštene enake možnosti

II. Splošna izobraženost, osebni razvoj in kakovost življenja posameznika. Osmišljanje življenja in sveta

IV. Poklicna usposobljenost

III. Razreševanje družbenih izzivov za dobrobit in razvoj skupnosti

- učenje za delovanje v skupnosti
- krepitev aktivnega državljanstva

Letni posvet o izobraževanju

Izobraževanje - tudi izobraževanje odraslih - ne dohaja sprememb v svetu!

Dolgoročni pozitivni učinki JVPO

PROGRAMI ZA PRIDOBIVANJE IN ZVIŠEVANJE RAVNI PISMENOSTI IN TEMELJNIH ZMOŽNOSTI

Krepitev temeljnih zmožnosti pri ranljivih skupinah odraslih prispeva:

- h gospodarski učinkovitosti in socialni pravičnosti,
- lažjemu uvajanju in razširjanju novih tehnologij,
- boljši zaslužek,
- zaposlitev,
- socialni učinki: boljše zdravje, višja socialna vključenost,
- poleg tega podpirajo višjo produktivnost in gospodarsko rast, s čimer se spodbuja zaposlovanje in izboljšuje kakovost delovnih mest (Spretnosti odraslih, 2018).

PROGRAMI ZA IZBOLJŠANJE SPLOŠNE IZOBRAŽENOSTI

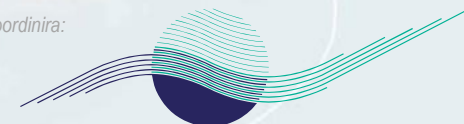
Načrtna vlaganja v področje splošnega izobraževanja odraslih lahko največ prispevajo:

- k premoščanju družbenih, medgeneracijskih in prostorskih razlik,
- socialni vključenosti,
- aktivnemu državljanstvu,
- kulturni pismenosti in strpnosti do drugačnosti,
- k dvigovanju izobrazbene ravni prebivalstva,
- trajnostni potrošnji in proizvodnji ter
- večji pravičnosti v izobraževalnem sistemu.

Podlage in proces priprave Izhodišč za JVPO

Letni posvet o izobraževanju odraslih 2019
<https://web.acs.si/lp2019>

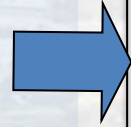
Letni posvet koordinira:

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Zakonski okvir

Zakon o
izobraževanju
odraslih (ZIO-1)
določa tudi:

- pogoje za izvajalce,
- obvezne sestavine,
- pogoje za vpis v razvid za izvajalce,
- pogoje za strokovne delavce,
- ter tudi to, da organizacije v javni mreži, svetujejo in napotujejo odrasle v JVPO.

Zakonski okvir

Zakon o izobraževanju
odraslih (ZIO-1)

17. člen:

Izhodišča pripravi
Andragoški center
Slovenije, sprejme pa
jih Strokovni svet RS za
izobraževanje odraslih

Sestavine

1. ime programa,
2. namen programa,
3. ciljno skupino,
4. cilje programa,
5. katalog znanja oziroma vsebino programa,
6. trajanje izobraževanja,
7. izpitni katalog oziroma druge načine preverjanja znanja,
8. pogoje za vključitev,
9. pogoje za napredovanje in dokončanje izobraževanja,
10. organizacijo izobraževanja (oblike, metode, minimalni obseg individualnega in skupinskega dela idr.),
11. znanje in usposobljenost strokovnih delavcev in
12. potrdilo o usposabljanju, ki je javna listina, s prilogo, ki vsebuje popis znanj in veščin, pridobljenih v programu.

Imenovanje komisije za pripravo Izhodišč

Za pripravo predloga gradiva je bila s sklepom ministra za izobraževanje znanost in šport, št. 024-24/2018 z dne 8.5.2018, **imenovana delovna skupina v sestavi:**

Predsednica: mag. Katja Dovžak;

11 članov:

- Elido Bandelj,
- Teja Dolgan,
- Alenka Grželj,
- dr. Sonja Kump,
- mag. Estera Možina,
- dr. Tanja Možina,
- dr. Janko Muršak,
- Ema Perme,
- mag. Maja Radinovič Hajdič,
- Boštjan Rozman Zgonc,
- Natalija Žalec, MAEd (UK).

Potek priprave Predloga

- Delo komisije: Komisija se je sestala 7x v obdobju od junija 2018 do marca 2019; delovale pa so tudi ožje skupine, ki so pripravile gradivo za sejo npr. za terminologijo, za načela, za merila ipd.
- Strokovna razprava o predlogu Izhodišč, LPIO 2018 v Mariboru, 70 udeležencev delovne skupine.
- 29.7.2019 se je s Predlogom Izhodišč seznanil tudi minister.
- 16.10.2019 Predlog izhodišč predstavljen na 99. seji SSIO.

Obravnava predloga Izhodišč JVPO na seji SSIO, oktobra 2019

- 16.10.2019 je bila 1. obravnava predloga Izhodišč JVPO, po predhodni obravnavi na Komisiji za strateška vprašanja pri SSIO.
- Tako Komisija kot SSIO sta zelo podrobno obravnavala predlog dokumenta, pripravljene so pobude za razmislek in uskladitev tega dokumenta.
- Pobude za premislek bo potrebno obravnavati v ožji strokovni skupini saj Komisija nima več mandata.
- V moji predstavitvi predstavljam predlog Izhodišč, kot ga je prejel SSIO.

Strokovna razprava o JVPO na LPIO 2018, namen

- strokovni predlogi in premisleki z vidika izvajanja programov, ki jih želimo upoštevati za pripravo Strokovnih izhodišč za pripravo javnoveljavnih programov za odrasle.
- konkretni predlogi za pripravo nujno potrebnih novih javnoveljavnih programov z vidika lokalnih potreb.

Vprašanja v SWOT analizi, LPIO 2018

- Kaj so **prednosti** tega, da imamo v sistemu JVPO, ki ne dajejo javno veljavne izobrazbe za odrasle?
- Kaj so morebitne **slabosti/pomanjkljivosti** JVP v praksi?
- Kakšne **priložnosti** nam prinaša to, da imamo v sistemu možnost, da pripravljamo JVP za odrasle? Opredelitev potreb po novih programih (splošno- izobraževalni), ki jih v Sloveniji primanjkuje.
- Kaj so morebitne **nevarnosti**, ki jih prinašajo javnoveljavni programi za odrasle?

Prednosti JVPO

- Zahtevajo usposobljenost izvajalcev.
- Imajo opredeljene standarde znanja in preverjanje njihovega doseganja.
- Enoten postopek razvoja in sprejemanja programov.
- Zagotavljajo razvoj pismenosti in osebni razvoj (opolnomočenje).
- (Nekateri) programi imajo opredeljene elemente za evalvacijo učinkov.
- Omogočajo odraslim prilagojene oblike preverjanja znanja.
- Ker so krajši in dajejo poglobljeno znanje, so lahko gibki.

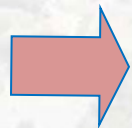
Slabosti JVPO

- So slabo prepoznavni v širšem sistemu VIZ, tudi delodajalci obstoječih programov ne poznajo dobro, zlasti mali delodajalci.
- Slaba informiranost ožje in širše javnosti o možnostih pridobitve različnih temeljnih zmožnosti skozi te programe.
- Nestabilno (projektno), nesistemsko financiranje.
- Težave z motiviranjem, napolnitvijo skupin.
- Premalo povezav v mreži izvajalcev, skupnih srečanj, ter povezav za izmenjavo dobrih praks.
- Niso prilagojeni potrebam trga dela.
- Ni motivacije za vključitev, ker se ne pridobi izobrazba.

Nevarnosti JVPO

- Tržna usmerjenost, zaradi nepoznavanje vloge in poslanstva programov, posledično zanikanje, da so programi potrebni.
- JVP naj bi bili bolj sodobni, so preveč formalizirani – preveč šolska oblika → potrebno najti nove pristope.
- Osip udeležencev s slabo izkušnjo iz rednega šolanja – preverjanje jih lahko odvrne od vključitve.
- Subjektivnost odločanja pri priznavanju.
- Nefleksibilnost vsebin.
- Predolgi programi, predlog za delitev na module.
- Ali so odgovor na potrebe časa, npr. trajnostni razvoj?

Vrste javno
veljavnih
programov za
odrasle, ki jih
urejajo izhodišča
za JVPO
(16. člen ZIO-1)

- Programi za pridobivanje in zviševanje ravni pismenosti in temeljnih zmožnosti
- Programi za dvig splošne izobraženosti

Temeljne zmožnosti (Priporočila za ključne kompetence za VŽU, 2018)

1. Pismenost (besedilna, numerična, orientiranost v tehnološko bogatih okoljih)
2. Jezikovne zmožnosti
3. Zmožnosti v znanosti, tehnologiji, inženiringu in matematiki
4. Digitalne zmožnosti
5. Osebnostne in socialne zmožnosti ter zmožnosti učenja
6. Državlanske zmožnosti
7. Podjetniške zmožnosti in
8. Zmožnosti kulturne zavesti in izražanja

Temeljne zmožnosti so med seboj enakovredne. Omogočajo osebno izpolnitev, družbeno dejavnost in zaposlitev. V zvezi z razvojem pismenosti in drugih zmožnosti (PIAAC 2016) **še zlasti treba krepiti osnovne spretnosti: branja in pisanja, računanja in digitalne spretnosti.** Izhodišča vелеvajo, da morajo biti navedene osnovne spretnosti smiselno vključene v vse programe.

Temeljne zmožnosti

Premisleki:

- Da bi razvili **celovito podporo ranljivim skupinam odraslih**, je treba razviti programe za doseganje višjih ravni pismenosti in temeljnih zmožnosti.
- K razumevanju problematike in oceni stanja in potreb za nadaljnji razvoj teh programov je ključno prispevala nacionalna raziskava Spretnosti odraslih v Sloveniji (PIAAC 2016), ki je pokazala, da **tretjina oziroma več kot 400.000 odraslih v Sloveniji dosega nižje ravni spretnosti** v primerjavi z odraslimi v razvitih državah OECD.
- Po rezultatih PIAAC 2016 so ti odrasli zmožni brati le kratka in preprosta besedila ter uspešno uporabljati le preproste matematične operacije (Javrh 2016).
- Izsledki raziskave PIAAC 2016, dosedANJI razvoj izobraževalne ponudbe za razvoj pismenosti in temeljnih zmožnosti ter izobraževalna praksa kažejo, da je **treba razvijati različne programe in jih prilagajati aktualnim potrebam ciljnih skupin**, če želimo dosegati dolgoročne učinke izobraževanja.

Programi splošne izobraženosti - uravnotežena pokritost vsebinskih področij

- osebnostni razvoj, zdravje in zdrav življenjski slog,
- narava, okolje in trajnostni razvoj,
- narodna pripadnost (narodna identiteta, kulturna in zgodovinska dediščina ipd.),
- evropska in svetovna kulturna dediščina (poznavanje in strpnost do drugih kultur, globalizacija ipd.),
- sodelovanje v skupnosti (aktivno državljanstvo, razvoj in posebnosti skupnosti, poznavanje pravnega sistema, državnih institucij, vloga civilne družbe ipd.),
- medgeneracijsko sodelovanje ipd.

Glede na področje in ciljno skupino se splošno izobraževalni programi med seboj razlikujejo; npr. so kontekstualno obarvani ali različno zahtevni.

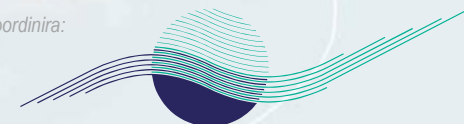
JVPO – uresničevanje zavez strateških dokumentov

- **ReNPIO** v Republiki Sloveniji za obdobje 2013–2020, in sicer:
 - prvi cilj, ki se nanaša na »dvig izobrazbene ravni prebivalstva in ravni temeljnih zmožnosti«, in
 - četrti cilj, ki se nanaša na »izboljšanje splošne izobraženosti«.
- Smernice za področje razvoja pismenosti, temeljnih zmožnosti in splošne izobraženosti manj vključenih odraslih v vseživljenjsko učenje so vključene v več dokumentih EU, npr:
 - **Novi program znanj in spretnosti za Evropo** – Z roko v roki za večji človeški kapital, zaposljivost in konkurenčnost (2016),
 - **Priporočilo Sveta z naslovom Poti izpopolnjevanja**, nove priložnosti za odrasle (2016),
 - **Priporočilo Sveta o ključnih kompetencah** za vseživljenjsko učenje (2018)).

Nekaterne značilnosti in novosti Izhodišč JVPO

Letni posvet o izobraževanju odraslih 2019
<https://web.acs.si/lp2019>

Letni posvet koordinira:

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Javna veljavnost programov

V obeh vrstah programov je mogoče pridobiti **potrdilo o usposabljanju, ki je javna listina**.

Programi so lahko pripravljeni tako, da predvidevajo tudi **zunanje preverjanje znanja**. V tem primeru **program vključuje izpitne kataloge za zunanje preverjanje znanja**, ki se predložijo strokovnemu svetu v potrditev skupaj s programom.

V skladu s 15. členom ZIO-1 je za vse programe mogoče tudi izpeljati postopke ugotavljanja enakovrednosti izobrazbenega standarda.

Znanje iz splošnoizobraževalnih vsebin, za katere je strokovni svet ugotovil enakovredni izobrazbeni standard, se upošteva pri nadaljnjem izobraževanju (to izvajalec navede v potrdilu).

Pogoji za pripravo programov in obravnavo na strokovnem svetu

- **Pogoj 1:** Program prispeva k uresničevanju nacionalnih ciljev IO na različnih področjih.
- **Pogoj 2:** Program prispeva k uresničevanju mednarodnih ciljev izobraževanja odraslih na različnih področjih.
- **Pogoj 3:** Program se odziva na ugotovljene potrebe, ki izhajajo iz analize potreb, raziskav, študij ipd., opravljenih na nacionalni ravni.
- **Pogoj 4:** V program so vključene **bralne, pisne, računske in digitalne spretnosti**.
- **Pogoj 5:** Program **traja najmanj 100 ur**.
- **Pogoj 6:** V programu je navedena **ocena ravni znanja in spretnosti glede na opisnike SOK**.

Načela za načrtovanje programov za odrasle

- **Andragoški cikel kot podlaga za načrtovanje programa** (programe je treba načrtovati v skladu s fazami andragoškega ciklusa).
- **Ugotavljanje potreb posameznikov in družbe po izobraževanju** (slediti ugotovljenim zanimanjem in potrebam posameznikov in družbe po izobraževanju, ki izhajajo iz vsebinsko in metodološko ustrezno pripravljene in predstavljene analize potreb).
- **Izbor strategij načrtovanja** (priporočljiva je kombinacija učno-ciljne ter procesno-razvojne strategije načrtovanja programov).
- **Modularna zasnovanost programa** (program lahko zasnujemo modularno in tako povečamo njegovo prožnost. Moduli so zaokrožene programske enote, ki se lahko med seboj razlikujejo po vsebini, zahtevnosti ali izbirljivosti). **Udeležencem omogočajo, da program opravijo v celoti ali po delih.**
- **Odprtost programa** (pomeni, da se na **SSIO potrdi 80 % programa, 20 % pa določijo izvajalci** v sodelovanju z različnimi deležniki (lokalne skupnosti, delodajalci, zavod za zaposlovanje, centri za socialno delo, drugi deležniki).

Načela za načrtovanje programov za odrasle

- **Prožnost pri načrtovanju programa** pomeni, da programi:
 - temeljijo na lastni dejavnosti in ustvarjalnem udeležencev.
 - upoštevajo ustrezna razmerja med individualnim in skupinskim izobraževanjem.
 - uveljavljajo sodobne oblike izobraževanja, ki temeljijo na e-učenju ter uporabi novih in multimedijskih tehnologij.
 - omogočajo raznovrstnost v načinih vrednotenja pridobljenega znanja in spretnosti ter napredovanja v programu.
- **Spremljanje in evalvacija programa:** načrtovalec programa že pri načrtovanju upošteva vprašanja, ki so povezana z izvajanjem oziroma uresničevanjem ciljev, kar pomeni, da načrtuje tudi spremljanje in evalvacijo, kar pomembno vpliva na kakovost programa.

Katalog znanja (struktura, opis znanj in spretnosti)

- Izhodišča za JVP predvidevajo **dve različni strukturi programa**: program, ki je zasnovan modularno in program, ki je zasnovan enovito po vsebinskih sklopih.
- Obe strukturni različici predvidita: obvezni, izbirni in odprti del programa. Izbirni del ni obvezen.
- Obvezni del trajanja programa zajema najmanj 60%, ko ima program tudi izbirni del ali 80%, ko program nima izbirnega dela.
- Strokovni svet potrdi 80% programa in sicer za obvezni in izbirni del, izvajalec določi 20% programa in sicer za odprti del.
- Opredelijo se cilji v obliki **znanj** (npr. pozna, zna, razume itd.) in **spretnosti** (npr. uporabi, naredi, izpelje, prebere ipd.)

POMEMBNO: V obe vrsti programov mora načrtovalec pri opredelitvi spretnosti smiselno vključiti tudi naslednje temeljne spretnosti: **osnovne spretnosti branja in pisanja, računanja in digitalne spretnosti.**

Znanje in usposobljenost strokovnih delavcev

- Strokovni delavci v programih so lahko učitelj, organizator izobraževanja odraslih in drugi strokovni delavci.
- Načrtovalec programa v programu opredeli:
 - **znanje**, ki ga morajo imeti strokovni delavci v programu. Izobrazbo strokovnih delavcev določi minister, pri čemer upošteva znanje, ki je opredeljeno v programu, in pogoje iz 19. člena ZIO-1.
 - **usposobljenost** strokovnih delavcev. Usposobljenost pridobijo strokovni delavci s programi strokovnega in poklicnega usposabljanja.

Načrtovalci programa morajo biti posebej pozorni na opredelitev znanja in usposobljenosti, ko gre za programe za pridobivanje in zviševanje ravni pismenosti in temeljnih zmožnosti.

Zahvale za sodelovanje

- Članom Komisije za pripravo Izhodišč za pripravo JVPO, posebej predsednici, ki je precej umetelno povezovala različne interese članov, se še posebej večkrat srečala s predstavniki ACS, ko smo pilili sestavine Izhodišč.
- Izobraževalcem odraslih, ki ste sporočili svoje predloge in pomisleke ob pripravi Izhodišč na LPIO 2018.
- Članom Komisije za strateška vprašanja in članom SSIO za konstruktivne predloge in pobude.

Hvala za pozornost!

ester.mozina@acs.si

Sklep SSIO 3/99, z dne 17.10.2019

1. Napaka v besedilu, **fizična oseba** ne more biti izvajalec JVPO.
2. V sestavine programov, naj se vključi **spremljanje učinkov programov**.
3. Bolj natančno naj se opredeli **dodatna strokovna znanja izvajalcev** programov.
4. Poenotiti **slog pisanja**, brez besed morati, je treba, velikim črkam in podčrtavanju, gradivo je potrebno lektorirati.
5. Vključiti je potrebno **ugotavljanje predhodno pridobljenega znanja in njegovo priznavanje** v vseh fazah, programih, procesih.
6. Cilji programov naj bodo v katalogu znanja zapisani bolj konkretno v obliki **učnih izidov**.
7. ...razvoj digitalnih zmožnosti na višjih ravneh naj se nadomesti z **različne ravni digitalnih kompetenc**.
8. Pri poglavju 5.6. naj se doda nova alineja, ki jo je potrebno slogovno uskladiti z ostalimi alinejami in sicer:
 - pri načrtovanju odprtega dela se upoštevajo ugotovljene potrebe in napovedi rabe kompetenc oziroma zmožnosti (glede na odločitev pri naslednji točki)
9. Glede uporabe izraza **zmožnosti** in **kompetence** naj se delovna skupina za pripravo predloga gradiva Izhodišča za pripravo JVPO, jasno opredeli do uporabe obeh izrazov in celotno besedilo ustrezno uskladi s svojo odločitvijo.